

Ko so zatrli za nekaj časa jezuitski red, je napočila tudi za Bollandiste doba trpljenja in preganjanja. L. 1773. so morali zapustiti Antwerpe, kjer je bilo ognjišče njih delavnosti, ter so se zatekli v opatijo Candenberg in pozneje v Bruselj. A sovražstvo do cerkve in do redov je pridrivalo tudi tu do tihih učenjakov. Ugrabili so jim dragoceno knjižnico, sad stoletnega znanstvenega truda, so jo razvlekli in kos za kosom za slepe cene prodali na javni dražbi. V tej stiski so iz svojih zapiskov izdali še 53. knjigo. Pozneje se je posrečilo, da so mnogo knjig zopet zbrali v kraljevi bruseljski knjižnici, kjer so shranjene še danes.

Revolucija je za daljšo vrsto let ustavila delovanje Bollandistov. L. 1837. pa jim je belgijska vlada preskrbela bivališče in dovolila podporo letnih 6000 frankov za nadaljevanje njih znanstvenega delovanja. Trije jezuiti, pp. Boone, van den Moede in Coppens, so se posvetili temu delu in ga nadaljevali v duhu starih Bollandistov. V osmih letih so nabrali in kritično preiskali gradivo za 54. knjigo. Naslednje knjige so izšle v letih 1853, 1855, 1867, 1876, 1885, 1887, 1894 in lani je prišla na svetlo 63. knjiga,

Zdaj nadaljuje to delo šest Bollandistov-jezuitov, katerim stoji na čelu p. Karol S m e d t,

častitljiv učenjak, kateri je na zadnjem shodu katoliških učenjakov v Monakovem zbudil splošno pozornost. Visoko ga spoštujejo tudi nekatoliški učenjaki, in sam Mommsen je moral priznati njegovim spisom veliko vrednost. Pod njegovim vodstvom delajo pp. de Backer, van Ortrov, van den Gheyn, Delahay in Poncelet. Ti tvorijo med seboj nekako znanstveno družbo, katera si je gradivo razdelila. Dva preiskujeta samo prvih pet krščanskih stoletij, dva raziskujeta srednji vek, dva pa novejši čas. Trije so se izučili še posebno v orientskih, slovanskih in keltskih jezikih. Pogosto tudi potujejo, da proučujejo zgodovinske vire v raznih krajih. V veliki dvorani kolegija sv. Mihaela v Bruslju je njih znanstveni dom, kamor donašajo svoje zapiske ter tam pišejo svoje zgodovinske in kritične razprave. Tiho in neopazovano, ne zmeneč se za svetovne boje, živé ti moške edino le svojemu znanstvenemu poklicu.

Njihova naloga ni lahka. Najprej morajo zbrati o vsakem svetniku vsa poročila. Potem pa morajo kritično preiskati njih vrednost in zanesljivost, ločiti legendarne tradicije od zgodovinske resnice, določevati verjetnost posameznih virov, in zlasti pri čudežnih zgodbah natančno preiskati, kaj je gotovega in trdnega, in kaj ne obstoji pred znanstveno kritiko. P. P.

Gorenjski slavček. Opera v treh delih. Zložil Anton Foerster. Spisala Lujiza Pesjakova in E. Züngl. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani. 1901. — Namesto običajnih manjših publikacij je letos podarila „Glasbena Matica“ svojim članom veliko knjigo: Klavirsko izdanje cele opere. To je doslej edino izdanje te vrste v Slovincih; zato se pač smemo ž njim baviti nekoliko obširneje.

Dejanje opere se vrši na Gorenjskem v blejski okolici pred l. 1848. Okvir je naroden, a vanj so vpleteni mnogi tuji motivi. Snov igre to zahteva. Kajti tu se meša francoski značaj s slovensko preprostostjo, in glasbenik

je uporabil vso svojo umetnost, da to izrazi v napevih, v instrumentaciji in v zborih.

Prvi del nam za običajno „Ouverturo“, ki združuje najznačilnejše motive cele opere, predstavlja najprej gorenjsko stran s tamošnjimi ljudmi, med katere pride francoski glasbenik. Krepak kmečki zbor nam najprej opeva krasoto gorenjskih planinskih krajev. Tenor Franjo pride domov iz tujine in tu se pogovarja s prijateljem baritonom Lovrom o domu in v živahnem samospěvu opeva svoja čuvstva. Nato nastopi „gorenjski slavček“, sopran Minka, domače kmečko dekle, ki se nam predstavi z divnim samospěvom. Sledi nežen dvogovor

med Franjem in Minko, ki se združi v ljubaven dvospev. Zdaj pa nastopi francoski „maître de chant“ — pevski učitelj Chansonette (bariton) s soprogo Ninon (mezzosopran). Slišal je visoki „a“, s katerim je končala Minka svoj spev, in krasota glasu ga tako prevzame, da sklene pridobiti za umetno pesem ta krasni sopran. A Minka je izginila, in Chansonette začne zdaj iskati pevke. To je povod za spletko, katera je vsa bolj muzikalnega, kakor dramatičnega značaja. Krčmarjev bas nastopi z domačim vabilom k obedu. Chansonette prosi krčmarja, da mu pomaga iskati zaželenega soprana. Ta mu pripelje zbor deklic, da med njimi prave izbira, in zdaj sledi „za poizkušnjo“ venček narodnih pesmi. A „slavčeka“ ni med njimi. Gluhi oskrbnik Štrukelj (bas) in njegov zviti pisar Rajdelj (tenor), ki zlorablja slabost svojega „šefa“ za različne šale, se razgovarja s tujcema, pri čimer nastopi Ninon z značilnim francoskem samospévom: „Un roi de Castille.“ Pa oglasi se „slavček“ Minka. Chansonette jo začne takoj pregovarjati, naj gre z njim, a njo pripravi do tega sklepa šele beda. Mati Majda (mezzosopran) toži, da ne more izplačati dolga upniku, in Chansonette se ponudi za plačnika, ako gre Minka z njim. Franjo brani, in zdaj se glasovi kosajo v tožbah in milobnem prepiru do konca drugega dela.

Tretji del se začneja s slovesnim zborom ženjic; za njim povzame mešani zbor „pot-

pourri“ narodnih napevov v prostem vzporedju, ki se razvije v ples. Lokavi Rajdelj, ki ima vse za norce, si pa z Lovrom izmisli zvijačo, da reši Minko za Franja. Minka se poslavlja v mnogoglasnem ločitvenem spevu, a Rajdelj in Štrukelj nastopita „v imenu postave“, da obodita Chansonetta zaradi zapeljevanja, ta pa se izgovarja, da hoče Minki izkazati le dobroto, ker jej hoče odpreti pot do najvišje umetnosti. Šaljivo zaslišanje, v katerem se mešata slovensčina in francoščina, daje Rajdeljnu priložnost do raznih burk. V obliki valčka se razvija ta prepir do velikega osmeroglasnega zbora. Lovra začne peči vest, da je delal Chansonettu krivico. Vse se veselo v gostilni poravnava v velikem zboru domačega ljudstva; dobri Francoz dá Minki denar in blagoslov k zvezi s Franjem. Večerni zvon zadoni, ljudstvo poklekne in zapoje milo Marijino pesem. Ta prizor je upodobil g. Grohar na naslovni sliki. S kratko, krepko zdravico se poslové Slovenci od Francoza, ki odpotuje domov.

Taka je vsebina opere. G. Foerster jo je porabil za divno skladbo, katera je polna melodioznosti in v izpeljavi duhovito zamišljena. Kolikor moremo spoznati iz klavirskega spremljevanja, mora biti orkestralni del jako efekten, prepleten s samostojnimi motivi in umetniško izdelan. Gotovo bo stala ta opera na repertoarju prihodnje operne sezone — v čast gospodu skladatelju in slovenski glasbi! L.

Naše slike.

Sveta gora pri Gorici (str. 513). Med božjimi poti slovenskimi je posebno obiskana Sveta gora pri Gorici. Pod njo proti jugu se razprostira krasna goriška okolica, proti severu pa jo zaslanja planinski svet, kateri pošilja bistro Sočo pod njenim vznožjem doli proti furlanski ravnini. Stara eerkev s samostanom jej venča široko glavo. Nedavno so se zopet naselili frančiškani na Sveti gori, in od daleč prihajajo zdaj romarji na njo v vedno večjem številu, posebno odkar si jo je izbral rajni kardinal Missia za zadnji počitek. Frančiškani zidajo na gori

veliko poslopje za romarje, katerega pa še ni na naši sliki. — Na str. 520—521. prinašamo posnetek Medovičeve slike „Izgubljeni sin“. Celestin Medović je bil rojen v Kuni v Dalmaciji l. 1859. dne 17. novembra. Dopršivši ljudske šole v rodnem mestu je šel kot trinajstleten mladenič v dubrovniški frančiškanski samostan, kjer je dovršil modroslovne in bogoslovne nauke. Že izmladega se je pokazala njegova izredna nadarjenost za risanje; vse njegove knjige so bile vedno polne risarij. Prosil je dovoljenja, da gre v Rim. Tam je bil pet let v samostanu irskih frančiškanov. Z vso vnemo se je lotil slikarstva in je že l. 1884. razstavil prvo večjo sliko